Державна установа «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії
Національної академії медичних наук України»
ДУ «ІСЩЛХ НАМН»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення Вченої ради
ДУ «ІСЩЛХ НАМН»
Протокол № 8 від «12» 04 2021 року
Уведено в дію наказ директора
ДУ «ІСЩЛХ НАМН»
№ 38/1 від «19» 04 2021 року
Директор ДУ «ІСЩЛХ НАМН»
_____ Станіслав ШНАЙДЕР

ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Протезування у дитячій стоматології»

Рівень підготовки – **третій (освітньо-науковий)**
(назва рівня вищої освіти)

Галузь знань – **22 «Охорона здоров'я»**
(шифр і назва галузі)

Спеціальність – **221 «Стоматологія»**
(код і найменування спеціальності)

Ступень, що присвоюється – доктор філософії

Розробники:

Канд. мед. наук, старш. наук. співр., заст. директора з наукової роботи
Ганна БАБЕНЯ

Канд. мед. наук, старш. наук. співр.
Віталій ІВАНОВ

Канд. мед. наук, лікар від. стоматології дитячого віку та ортодонтії
Дмитро ЖУК

Канд. мед. наук, лікар від. стоматології дитячого віку та ортодонтії
Аліна ОСАДЧАЯ

м. Одеса 2021

ВСТУП

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Програма вибіркової навчальної дисципліни (ВНД) «Протезування у дитячої стоматології» щодо підготовки фахівців третього освітньо-наукового рівня вищої освіти (доктор філософії) за спеціальністю 221 «Стоматологія» розроблена відповідно до Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. №1556-VII, Постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23.11.2011 р. № 1341, «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності» від 30.12.2015 р. №118, «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23.03.2016 р. № 261.

Програма спрямована на оволодіння спеціальних (фахових) компетенцій здобувача, які в подальшому використовуються для встановлення діагнозу і вибору правильного методу лікування, а також формування відповідальності, як фахівця, за рівень своєї підготовки та її вдосконалення протягом навчання і професійної діяльності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є

- вікові особливості розвитку зубо-щелепного апарату людини в антенатальному та постнатальному періоді;
- морфо-функціональної характеристики тимчасового, змінного та постійного періодів прикусу;
- характеристики фізіологічних та патологічних видів прикусів - класифікацій дефектів зубних рядів;
- методів та послідовності обстеження ортодонтичних хворих (клінічних і додаткових);
- підготовка порожнини рота до зубного протезування;
- основних принципів і методів лікування пацієнтів із дефектами зубних рядів.

Міждисциплінарні зв'язки базуються на знаннях, отриманих на загальнобіологічних (анатомії людини, гістології, ембріології та цитології, медичної біології, медичної хімії, біологічної та біоорганічної хімії, медичної фізики) загальноклінічних (вірусології та імунології, клінічної фармакології, патоморфології, патофізіології, дерматології, венерології, внутрішньої медицини,), стоматологічних кафедрах (терапевтична стоматологія, дитяча стоматологія, хірургічна стоматологія, ортодонтична стоматологія, ортопедична стоматологія). Інтегрує викладання з цими дисциплінами. Формує уміння застосовувати отримані

знання з дитячої стоматології в процесі подальшого навчання і у професійній діяльності.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Протезування у дитячої стоматології» є здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження та захисту дисертації в предметній області стоматології, результати якої мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Протезування у дитячої стоматології» є:

- проводити обстеження дітей, які потребують ортопедичне лікування;
- аналізувати результати обстеження пацієнта з дефектами зубних рядів;
- вибір конструкції зубних протезів з урахуванням віку хворого;
- обґрунтовувати і формулювати попередній діагноз та план лікування;
- демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації на ортопедичному прийомі;
- проводити первинну та вторинну профілактику зубощелепних аномалій та деформацій.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання).

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття здобувачами ***компетентностей*:**

інтегральні:

здатність виявляти та розв'язувати комплексні проблеми, проводити незалежне оригінальне наукове дослідження та здійснювати педагогічну, професійну, дослідницьку та інноваційну діяльність в галузі охорони здоров'я;

загальні:

передбачають формування системного наукового світогляду, професійної етики та культурного кругозору:

ЗК1 Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК2 Вміння планувати та управляти часом.

ЗК3 Вміння працювати автономно, з дотриманням етичних суджень, академічної доброчесності та авторського права.

ЗК4 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, здатність генерувати нові ідеї.

ЗК5 Навички до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК6 Здатність працювати в команді та до фахового спілкування з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті.

ЗК7 Здатність оцінювати та підтримувати якість виконуваних робіт.

спеціальні (фахові, предметні):

забезпечують здатність до продукування нових ідей і розв'язування комплексних проблем у галузі 22 «Охорони здоров'я» та/або дослідницько-інноваційної діяльності, а також до застосування сучасних методологій, методів та інструментів педагогічної та наукової діяльності за фахом 221 «Стоматологія».

СК1 Глибокі знання і систематичне розуміння предметної області за напрямом та тематикою наукових досліджень у галузі охорони здоров'я, майбутньої професійної діяльності у сфері вищої медичної освіти.

СК2 Здатність до визначення потреби у додаткових знаннях за напрямком наукових досліджень, формулювати дослідницькі питання, генерувати наукові гіпотези галузі охорони здоров'я.

СК3 Здатність розробляти та управляти науковими проектами у галузі охорони здоров'я.

СК4 Здатність обирати методи та критерії оцінки досліджуваних феноменів та процесів в галузі охорони здоров'я відповідно до цілей та завдань наукового проекту.

СК5 Володіння сучасними методами наукового дослідження.

СК6 Здатність проводити коректний аналіз та узагальнення результатів наукового дослідження.

СК7 Здатність інтерпретувати можливості та обмеження дослідження, його роль у суспільстві.

СК8 Впровадження нових знань (наукових даних) в освітній процес та практику охорони здоров'я.

СК9 Оприлюднення результатів наукових досліджень в усній і письмовій формах відповідно до національних та міжнародних стандартів.

СК10 Організовувати та реалізовувати педагогічну діяльність у вищій медичній освіті, керувати науково-педагогічним (науковим) колективом.

Інтегративними кінцевими результатами навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна є:

РН1 Демонструвати науково-професійні знання; формулювати ідеї, концепції з метою використання в роботі освітнього та наукового спрямування.

РН2 Використовувати знання та методології дослідження в цілому і методів певної сфери наукових інтересів, зокрема.

РН3 Інтерпретувати та аналізувати інформацію, коректно оцінювати нові й складні явища та проблеми з науковою точністю критично, самостійно і творчо.

РН4 Виявляти невирішені проблеми у предметній області стоматології та визначати шляхи їх вирішення

РН5 Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження.

РН6 Оцінювати та упорядковувати самостійно і критично аналіз і синтез наукових даних.

РН7 Розробляти дизайн та план наукового дослідження, використовуючи відповідні методи дослідження в галузі охорони здоров'я.

РН8 Виконувати та вдосконалювати сучасні методики дослідження за обраним напрямом наукового проекту та освітньої діяльності.

РН9 Розробляти та впроваджувати нові способи діагностики, лікування та профілактики захворювань людини в медичній практиці, освітньому процесі та суспільстві.

РН10 Застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, пошуку та критичного аналізу інформації.

РН11 Складення пропозицій щодо фінансування досліджень та/або проектів, реєстрації прав інтелектуальної власності.

РН12 Давати доповіді, пояснювати аргументувати результати наукових досліджень в усній і письмовій формах у науковому співтоваристві і суспільстві в цілому, відповідно до національних та міжнародних стандартів.

РН13 Оволодіння іноземною мовою на рівні достатньому для представлення та обговорення результатів своєї наукової діяльності іноземною мовою в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних професійних, наукових та навчальних публікацій з відповідної тематики.

РН14 Застосовувати інноваційні науково-педагогічні технології при викладанні фахових стоматологічних дисциплін, формулювати зміст, цілі навчання, способи їх досягнення, форми контролю, нести відповідальність за ефективність освітнього процесу з дотриманням норм академічної етики та доброчесності.

РН15 Оцінювати ефективність освітнього процесу, рекомендувати шляхи його удосконалення.

РН16 Використовувати етичні принципи в роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами, дотримуватися наукової етики.

РН17 Застосовувати сучасні інформаційні технології у науковій діяльності, пошуку та критичного аналізу інформації, зокрема статистичні методи медико-біологічних досліджень, системне та прикладне програмне забезпечення, новітні практики використання інформаційних систем та комунікації в охороні здоров'я.

Результати навчання для дисципліни.

Аспірант (здобувач) має знати:

– історію виникнення, розвитку та сучасний стан стоматологічної науки;

– етіологію, патогенез, класифікацію, клінічні прояви, сучасні стандарти діагностики, диференціальну діагностику, лікування, невідкладну допомогу, профілактику, прогноз при стоматологічних захворюваннях та їх ускладненнях;

– актуальні наукові завдання та проблеми стоматології ;

– сучасні підходи й методи до виконання міждисциплінарних наукових досліджень;

– теорію процесу пізнання та технологію педагогічного процесу;

– сучасні досягнення за напрямком наукового дослідження.

Аспірант (здобувач) має вміти:

– проводити навчальні заняття та консультації;

– проводити аналіз типової та атипової клінічної картини найбільш поширених стоматологічних захворювань та їх ускладнень;

– визначити тактику ведення хворих з органною патологією, яка має прояви в порожнині рота;

– складати план обстеження хворого та аналізувати дані лабораторних та інструментальних обстежень найбільш поширених стоматологічних захворювань та їх ускладнень, прогнозування результатів обстеження;

– проводити новітні методи лікування в стоматології ;

– проводити аналіз стоматологічної інформації у сучасних довідниках, наукових та фахових періодичних виданнях;

– проводити дослідження відповідно обраним методам;

– інтерпретувати результати сучасних методів дослідження;

– проводити критичний аналіз даних стоматологічних, антропометричних, біохімічних, морфологічних досліджень;

– отримувати та інтерпретувати нові наукові факти, що розширюють сферу знань в досліджуваній проблемі.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

ВНД «Протезування у дитячої стоматології» складається з **3** кредитів ЄКТС (**90** годин): **44** аудиторних години, у тому числі **6** годин – лекції та **38** годин семінарські/практичні заняття та **46** годин для самостійної роботи.

Структура навчальної дисципліни

№ з/п	Назва змістового розділу і тем	Кількість годин			
		Лекції	Семінарські/ практичні заняття	Самостійна робота	Усього
1.	Вибір конструкції зубних протезів з урахуванням віку хворого, локалізації та протяжності дефектів зубних рядів, характеру обмеження дефекту та його топографії.	2	6	8	16
2.	Показання до виготовлення повних знімних протезів у дітей, порядок заміни, ускладнення і їх причини. Вимоги до матеріалів, які використовують при виготовленні дитячих повних протезів.	2	6	8	16
3.	Ортопедичне лікування малих, середніх та великих дефектів зубних рядів. Ортопедичне лікування поєднаних дефектів зубних рядів.	2	6	8	16
4.	Підготовка порожнини рота до зубного протезування: терапевтична, хірургічна, ортодонтична. Профілактика ускладнених дефектів зубних рядів у дітей.		6	8	14
5.	Особливості виготовлення часткових та повних зубних протезів у дітей.		6	6	12
6.	Комбінований метод підготовки порожнини роту до протезування.		8	8	16
	Усього по дисципліні	**6**	**38**	**46**	**90**

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вибір конструкції зубних протезів з урахуванням віку хворого, локалізації та протяжності дефектів зубних рядів, характеру обмеження дефекту та його топографії..	2
2	Показання до виготовлення повних знімних протезів у дітей, порядок заміни, ускладнення і їх причини. Вимоги до матеріалів, які використовують при виготовленні дитячих повних протезів.	2
3	Ортопедичне лікування малих, середніх та великих дефектів зубних рядів. Ортопедичне лікування поєднаних дефектів зубних рядів	2
	Всього	**6**

4. Теми семінарських/практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Вибір конструкції зубних протезів з урахуванням віку хворого, локалізації та протяжності дефектів зубних рядів, характеру обмеження дефекту та його топографії.	6
2.	Показання до виготовлення повних знімних протезів у дітей, порядок заміни, ускладнення і їх причини. Вимоги до матеріалів, які використовують при виготовленні дитячих повних протезів.	6
3.	Ортопедичне лікування малих, середніх та великих дефектів зубних рядів. Ортопедичне лікування поєднаних дефектів зубних рядів.	6
4.	Підготовка порожнини рота до зубного протезування: терапевтична, хірургічна, ортодонтична. Профілактика ускладнених дефектів зубних рядів у дітей.	6
5.	Особливості виготовлення часткових та повних зубних протезів у дітей.	6

6.	Комбінований метод підготовки порожнини роту до протезування.	8
	Всього	**38**

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вибір конструкції зубних протезів з урахуванням віку хворого, локалізації та протяжності дефектів зубних рядів, характеру обмеження дефекту та його топографії.	8
2	Показання до виготовлення повних знімних протезів у дітей, порядок заміни, ускладнення і їх причини. Вимоги до матеріалів, які використовують при виготовленні дитячих повних протезів.	8
3	Ортопедичне лікування малих, середніх та великих дефектів зубних рядів. Ортопедичне лікування поєднаних дефектів зубних рядів.	8
4	Підготовка порожнини рота до зубного протезування: терапевтична, хірургічна, ортодонтична. Профілактика ускладнених дефектів зубних рядів у дітей.	8
5	Особливості виготовлення часткових та повних зубних протезів у дітей.	6
6	Комбінований метод підготовки порожнини роту до протезування.	8
	Всього	**46**

6. Методи навчання.

Викладання ВНД на практичних заняттях забезпечується методичними розробками для кожного практичного заняття, наочними засобами навчання для кожного заняття (презентації, навчальні фільми), інформаційним ресурсом ДУ «ІСЩЛХ НАМН», алгоритмами виконання практичних вмінь і структурованими алгоритмами контролю вмінь.

Самостійна робота при вивченні питань ВНД забезпечується методичними розробками з СР, наочними засобами навчання (презентації, навчальні фільми),

інформаційним ресурсом ДУ «ІСЩЛХ НАМН», тематикою самостійних завдань, алгоритмами самоконтролю знань і вмінь.

Проведення підсумкового контролю забезпечується методичними розробками для практичних занять та методичними розробками з СР, інформаційним ресурсом ДУ «ІСЩЛХ НАМН», системою тестового контролю, стандартизованими контрольними питаннями, структурованими алгоритмами контролю практичних вмінь.

7. Методи контролю

Усне опитування, перевірка опанування практичних навичок.

Контроль знань з вивчення дисципліни проводиться у вигляді поточного контролю та дає змогу виявити рівень засвоєння окремих елементів навчального матеріалу, та підсумковому контролю знань.

Поточний контроль здійснюється на кожному з практичних занять та під час самостійної роботи у відділеннях лікувальних заходів. Викладач аналізує роботу у клініці, враховуючи дисципліну (не повинно бути пропусків без поважної причини), якість оволодіння практичними навичками, застосування принципів етики та деонтології у практиці лікаря.

Для поточного контролю рекомендується застосовувати наступні засоби діагностики рівня підготовки здобувачів вищої освіти:

- усне опитування (фронтальне, індивідуальне, комбіноване), співбесіда;
- контроль виконання практичних навичок на манекенах;
- тест-контроль теоретичної підготовки;
- розв'язання типових та нетипових клінічних ситуаційних задач.

Готовність до заняття (початковий етап) перевіряється під час співбесіді на початку заняття.

Основний етап практичного заняття передбачає відпрацювання практичних навичок, роботу у клініці. Контроль основного етапу заняття відбувається шляхом оцінювання виконання практичних навичок, вміння діяти у типових ситуаціях.

На заключному етапі проводиться підсумок практичної діяльності під час заняття, дається завдання на час виконання самостійної роботи.

Оцінка за заняття являє собою середнє від суми оцінок початкового, основного та заключного етапів.

***Оцінювання поточної навчальної діяльності*:** при засвоєнні кожної теми за поточну навчальну діяльність виставляються оцінки за 4-х бальною традиційною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), які потім конвертуються у бали 200-бальної шкали.

Оцінювання самостійної роботи: оцінювання самостійної роботи здобувачів вищої освіти, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті.

Підсумковий контроль знань слугує для перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок з навчальної дисципліни шляхом контролю теоретичних знань та практичних навичок.

8. Форма підсумкового контролю успішності

Форма підсумкового контролю успішності вивчення дисципліни є залік, який здійснюється після вивчення всіх тем. До підсумкового оцінювання дисципліни допускаються здобувачі, які виконали навчальну програму в повному обсязі. Оцінка з дисципліни виставляється як середня оцінка з усіх тем, на які структурована навчальна дисципліна.

9. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують здобувачі

Оцінювання проводиться за традиційною 4-бальною системою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок. Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали за 200-бальною шкалою наступним чином: вираховується середній бал (за чотирьох бальною шкалою) за поточну успішність протягом змістовного модулю, множиться на коефіцієнт 40 та округляється до цілого згідно загальноприйнятих правил.

Вихідна оцінка = Середнє від суми балів за модуль х 40

Мінімальна конвертована сума балів поточної успішності для дисципліни вираховується шляхом складання кількості балів, що відповідають оцінці «3» на кожному занятті та складає 120 балів.

Максимальна кількість балів за навчальну діяльність складає 200 балів.

Кількість балів з дисципліни, конвертується у шкалу ECTS таким чином:

Кількість балів	Оцінка ECTS
192 – 200	A
172 – 191	B
148 – 171	C
128 – 147	D
120 – 127	E
0 – 119	F

Кількість балів з дисципліни, конвертується у 4-ри бальну шкалу таким чином:

Кількість балів	Оцінка ECTS	Традиційна оцінка
180 – 200	«відмінно»	«зараховано»
150 – 179	«добре»	
120 – 149	«задовільно»	
0 – 119	«не задовільно»	«не зараховано»

10. Методичне забезпечення

– плани практичних занять та самостійної роботи здобувачів;

– методичні рекомендації та розробки для викладача;

– методичні вказівки до практичних занять для здобувачів;

– методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу здобувачів;

– тестові та контрольні завдання до практичних занять;

– питання та завдання до контролю засвоєння розділу;

– навчальне обладнання, навчальні фантоми та муляжі;

– технічні засоби навчання: комп'ютери з доступом до мережі інтернет, використання відео- та фототеки;

– перелік теоретичних питань та завдань для перевірки практичних навичок під час заліку.

11. Рекомендована література

Основна (базова):

1. Фліс П.С., Леоненко Г.П., Філоненко В.В., Дорошенко Н.М. Під ред. Фліса П.С. «Orthodontics. Dentognathic Anomalies and Deformations». – «Медицина», Київ 2015 р. – 176 с.

2. Фліс П.С., Власенко А.З., Чупіна А.О. «Технологія виготовлення ортодонтичних та ортопедичних конструкцій у дитячому віці». – Київ: «Медицина», 2013 р. – 256 с.

3. Laura Mitchell,«An introduction to orthodontics», 2013 – 336 p.

4. Лаура Митчелл, «Основы ортодонтии», 2017 г. – 376 с.

5. Пропедевтика дитячої терапевтичної стоматології. Навчальний посібник. / Під ред. проф. Казакової Р.В. – Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. – 128 с.

6. Соколова І.І., Ярошенко О.Г. Профілактика в дитячій стоматології: навч.-метод. посібник для лікарів-інтернів, лікарів-стоматологів та студентів стомат. фак-ту. – Харків: ХНМУ, 2019. – 84 с.

Додаткова:

1. Фліс П.С., Тріль С.І., Вознюк В.П. «Дитяче зубне протезування». – Київ: «Медицина», 2011 р. - 200 с.

2. 0Фліс П.С. Ортодонтія. - Вінниця: «Нова книга», 2007. - 308 с.

3. Стефан Вільямс. Короткий посібник з телентгенографії. Під ред. проф. П.С. Фліса. – Львів, 2006.

4. Дорошенко С.І., Кульгінський Є.А. Основи телерентгенографії. – К.: Здоров'я, 2007. – 70 с.

5. Куроедова В.Д., Ждан В.Н., Галич Л.Б. и др. Атлас ортодонтичних апаратів. – Полтава: «Дивосвіт», 2011 р. – 156 с.

6. Фліс П.С., Омельчук М.А., Ращенко Н.В. та ін. Ортодонтия. – К.: «Медицина», 2008 р. - 360 с.

7. Флис П.С., Омельчук Н.А., Ращенко Н.В. и др. Orthodontics. – К.: «Медицина», 2008 р. - 336 с.

8. Фліс П.С., Тріль С.І., Вознюк В.П., Леоненко Г.П. Дитяче зубне протезування. – Київ: Медицина, 2011 р. – 192 с.

9. Фліс П.С., Тріль С.І., Вознюк В.П., Леоненко Г.П. Pediatric Dental Prosthetics- Київ: Медицина, 2012 р. – 176 с.

10. Головко Н.В. Профілактика зубощелепних аномалій. – Вінниця: Нова Книга, 2005.

11. Головко Н.В. Ортодонтія. – Вінниця: Нова книга, 2008. – 220 с.

12. Деклан Миллет, Ричард Уэлбери. Рішення проблем в ортодонтії та дитячої стоматології. – М.: МЕДпрес-Інформ, 2009. – 199 с.

13. Канюра О.А., Савичук Н.О., Голубчиков М.В. Основні напрямки реформування дитячої стоматологічної служби. – Київ: Медицина, 2010 р.

14. Куроєдова В.Д., Дмитренко М.І. Сучасні методи профілактики зубощелепних аномалій і деформацій// Світ ортодонтії. – Київ: Вісник стоматології, 2003. - №1(4), с. 6-9

15. Маклафлин Р., Дж. Беннетт, Х. Тревизи / под ред проф. Флиса П.С. Систематизована механіка ортодонтичного лікування. – Львов: ГалДент, 2005 г.

17. Маланчук В.О., Борисенко А.В., Фліс П.С.та ін. Основи стоматології. - Київ: «Медицина», 2009 р.

18. Персин Л.С. Ортодонтія М. ОАО «Медицина», 2004.

19. Персин Л.С. Ортодонтия. Сучасні методи діагностики зубощелепних аномалій. Посібник для лікарів. – М.: ООО «ИЗПЦ «Інформкнига», 2007. – 248 с.

20. Равинда Нанда. Біомеханіка та естетика в клінічній ортодонтії. – М.: МЕДпрес-Інформ, 2009. – 386 с.

21. Стефан Вільямс. Короткий посібник з телентгенографії. Під ред. проф. П.С. Фліса. – Львів, 2006.

22. Станіслав В. Маєвскі. Стоматологічна гнатологія. – Львів: ГалДент, 2008.

23. Уільям Р. Проффіт. Сучасна ортодонтія. – М.: МЕДпрес-Інформ, 2006. – 559 с.

24. Фліс П.С., Власенко А.З., Чупіна А.О. Технологія виготовлення ортодонтичних та ортопедичних конструкцій у дитячому віці. – Київ: Медицина, 2013 р. – 256 с.

25. Франк Нетцель, Крістіан Шульц. Практичний посібник з ортодонтичної діагностиці. Аналіз и таблиці з користуваня на практиці / Наук. ред. ізд. к.м.н. М.С. Драгомирецька. Пер. с нім. – Львів: ГалДент, 2006. – 176 с.

26. Бургонский В.Г. Сучасні аспекти профілактики, лікування та реабілітації у стоматології. – К., 2016. – 472 с. – іл.

27. Бєлікова Н.І. Принципи біомеханіки шинування рухомих зубів / Н.И. Бєлікова, Т.А. Петрушанко, А.Б. Бєліков // Монографія – К.: ТОВ НПВ «Інтерсервіс», 2016. – 186 с.

28. Мельник В.С., Горзов Л.Ф., Халак Р.О. Дитяча хірургічна стоматологія: Навчальний посібник. – Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. – 92 с.

12.Інформаційні ресурси

1. Міністерство охорони здоров'я України: http://moz.gov.ua/
2. Національна наукова медична бібліотека України: http://www.library.gov.ua/
3. Бібліотека Одеського національного медичного університету: http://libblog.odmu.edu.ua/?m=1
4. Університетська бібліотека ОНМедУ http://onmedu.edu.ua/osvita/biblioteka
5. Центр тестування МОЗ України: http://testcentr.org.ua/
6. Архів журналу «Вісник стоматології»: http://www.visnyk.od.ua
7. Архів журналу «Інновації в стоматології»: https://www.instom.od.ua/index.php/nauchnaya-deyatelnost/izdatelskaya-deyatelnost/innovatsii-v-stomatologii
8. Англомовний веб-ресурс для лікарів та інших професіоналів охорони здоров'я: http://www.medscape.com